

Ο ΟΙΔΙΠΟΥΣ

ὑπὸ

ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΠΑΓΑΝΕΛΗ.

Σύννοους πλανᾶται ὁ ἀναξ Λαῖος εἰς τὰ εὐρέα ἀνάκτορα τῶν Θηβῶν. Στυγνὸς ὁ ὀφθαλμὸς του, ρίπτει ἐνίοτε γοργὴν λάμψιν πτοοῦσαν τοὺς ἐντρόμους φύλακας. Σιγὴ κρατεῖ περίξ, καὶ μόνος ὁ Λαῖος μονολογῶν ταράσσει τὴν ἀπόλυτον τοῦ οἴκου σιωπὴν. Περιδεῖς ἀτενίζουσιν ἀλλήλους οἱ οἰκέται διερευνῶντες τὸ μυστήριον. Τὴν προτεραιάν νύκτα ταχὺς πεζοδρόμος ἐκόμισε μηνύματα τοῦ δελφικοῦ Ἀπόλλωνος, καὶ εἰς τὸ ἄκουσμα κατάπληκτος ἀπέμεινεν ὁ τοῦ Λαβδάκου παῖς. Τὴν τύχην τοῦ παιδίου ποθεῖς νὰ μάθῃς, Λαῖε; „Θὰ σὲ φονεύσῃ ἄμα ἀνδρωθέν, καὶ τῆς μητρὸς του θὰ κληθῇ ὁ σύζυγος.“ Λαῖε! ταλαίπωρε θνητέ! Τῆς εἰμαρμένης τὴν ἀμετάκλητον βουλὴν ἐζήτησας νὰ μάθῃς, ἀλλὰ τῆς τολμηρᾶς σπουδῆς σου, δεινὰ ἐκτίνεις τὰ ἀντίποινα. Ὁ πεζοδρόμος δὲν εἶχεν ἔτι ἐξαγγεῖλει τοῦ Θεοῦ τὰ φοβερά μαντεύματα, καὶ φρίκης πλήρης κατέπεσας γονυπετὴς τὸν θάνατον προσλιπαρῶν. Ὁ ὕπνος δὲν ὑπάρχει διὰ σέ. Καὶ ὅταν περὶ τὴν αὐγὴν βαρὺς ὁ λήθαργος πιέζῃ τὰς αἰσθήσεις σου, ἐντρομος ἀναπηδᾷς κραυγάζων νὰ σὲ σώσωσι. „Ἐκεῖ, εἰς τῆς Φωκίδος τὴν τραχεῖαν ἀτραπὸν φονεύουσι τὸν δυστυχῆ . . . νέος ἀνὴρ αἱματοκύλησε τὸν γέροντα . . . Βαβαῖ τοῦ πατροκτόνου . . .“ φωνάζεις, Λαῖε.

* * *

Εἰς τὰ ἐνδώματα τοῦ ἀνακτόρου δώματα, Ἰοκάστη, ἡ τοῦ Λαῖου σύζυγος κρᾶζει τὰς ἄβρας ἐν σπουδῇ. Ὡδίνες τοκετοῦ σπαράσσουν τὰ σπλάγχνα της, ἀκτινοβόλος ὅμως λάμπει ἐκ χαρᾶς ὁ ὀφθαλμὸς. Εἰς τῶν Θηβῶν τὸν θρόνον δωρεῖται ποδητὸν διάδοχον, κ' εὐδαίμονα πατέρα καθίστησι τὸν Λαῖον. Ὅξεις σπαράσσουν οἱ πόνοι τὴν βασίλισσαν, κ' ἐν τούτοις ὁ βασιλεὺς φεύγει μακράν, ἀρνούμενος νὰ σπεύσῃ εἰς τῆς συζύγου του τὴν ἐπανειλημμένην πρόσκλησιν. Δρομαῖοι ἄγγελοι ἐξῆλθον ἀνὰ τὰς ὁδοὺς, τὸν ἀνακτα ζητοῦντες. Πατὴρ εὐδαίμων εἶσαι, Λαῖε, ἀγγέλλουσι . . . Ἡ σύζυγός σου καὶ βασίλισσα διάδοχον ἐδώρησε τῷ θρόνῳ πρὸ μικροῦ, καὶ εἰς τέλος πανδήμιος προσεκλήθη ἤδη ὁ λαός. Ἐπτοημένους ὀφθαλμοὺς ἀνοίγει φρικτῶν ὁ Λαῖος, καὶ ἔμπληκτος κατέπεσε βωβός.

* * *

Βαθεῖα νύξ ἐκτείνεται ἀνὰ τὴν πόλιν τῶν Θηβῶν. Οὔτε ἐν ἄστρον λάμπει εἰς τοὺς οὐρανούς. Νομίζει τις, ὁ μέλας πέπλος, ὁ βαρέως ἀπλωθεὶς ἐπὶ τὴν πόλιν, εἶναι οἶνος ἀλύτου πένθους προσεχοῦς . . . Εἰς τὸν θάλαμον τῆς Ἰοκάστης μυστηριώδης βασιλεύει σιωπὴ. Κοιμᾶται ἡ βασίλισσα, καὶ παρ' αὐτὴν ὁ τοῦ Λαῖου παῖς. Αἱ Μοῖραι ἐπέκλωσαν τὰς τύχας του. Διατὶ νὰ γεννηθῇς, ταλαίπωρε; . . . Ἀγριωπὸς ὄρμα ὁ Λαῖος εἰς τῆς συζύγου του τὸν θάλαμον, πιστὸς δ' οἰκέτης ἀγρυπνεῖ παρὰ τὴν θύραν. Πατὴρ εἶσαι, Λαῖε, ἡ δῆμιος; Τὸ πρόσωπόν σου εἶναι φοβερόν· τοῦ τέκνου σου ἡ θεὰ ἐξάπτει τὴν ὀργὴν σου. Προχωρεῖς καὶ πάλιν ἵστασαι διστάζων. Μυρία αἰσθημάτων ταράσσουν τὸ στῆθος σου. Ἀγαπᾷς καὶ τρέμεις τὸν υἱόν σου. Ποθεῖς νὰ τὸν περιπτυχθῇς ὡς φίλον, κ' ἐν τούτοις τὸν ἀπεκάλεσας ἐχθρόν. Τὸ ἀσθενὲς πτοεῖ, Σέ, τὸν ἰσχυρόν, κ' ἐν ᾧ ἀτρόμητος θὰ ὤρμας κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, περιδεῖς ἐμβλέπεις πρὸς τὸ τέκνον

σου καὶ τρέμεις. Φόβος καὶ φίλτρον τὴν πατρικὴν μερίζονται καρδίαν σου. Ἡ φύσις σὲ καλεῖ παρὰ τὸ τέκνον σου, κ' ἡ μοῖρα σὲ διώκει. Ἀφανεῖς ὑπὲρ τὸ λίκνον ἵπτανται αἱ μαῦραι Ἑρινύες. Σφραγίζουσι τὸ βρέφος, μυστηριώδη ῥήματα φθεγγόμενα . . . Ὁ Λαῖος χωρεῖ ἐν βῆμα πρόσω. Ἀνέσυρε τὸ κάλυμμα καὶ τὸν υἱὸν λαμβάνων ἐν χερσὶν ἐξέρχεται μετὰ σπουδῆς. Εἰς ὄνειρα φαίδρα ἐν τούτοις τρέχει τῆς μητρὸς ἡ φαντασία. Πολέμαρχον καὶ κραταῖον φαντάζεται τὸ τέκνον της. Σκιρτᾷ ἡ μητρικὴ καρδιά της. Τέκνον καὶ σύζυγε, φωνάζει τὸν Λαῖον καὶ τὸν υἱόν της εὐφημοῦσα. Ἀπαίσιος ὁ σύνδεσμος . . . Προφητικὰ τα χεῖλη τῆς Ἀνάσσης ὑποτυποῦν τὸ βδελυρὸν μυστήριον. Ἦδη ἡ μήτηρ υπερήφανος ἐξέτεινε τὰς χεῖράς της, δεξιουμένη τὸν υἱόν, καὶ ἐν χαρᾷ ἐγείρεται τὸ τέκνον της ζητοῦσα. Τὸ λίκνον ἀπέμεινε κενόν . . .

* * *

Αἱ δᾶδες πᾶσαι ἀπεσβέσθησαν εἰς τὸν εὐρὺν διάδρομον. Τὸ τέκνον φέρων ἐν χερσὶ, φεύγει ταχὺς ὁ Λαῖος. Πιστὸς ὁ δοῦλος τὸν ἀκολουθεῖ ἐγγύς. Τὴν ὥραν ταύτην ὅτε, οἱ δυστυχεῖς θνητοί, ἀνάπαυλαν ἐζήτησαν τῶν πόνων εἰς τοῦ ὕπνου τὴν λυσιμέριμον ἀγκάλην, ἀγρυπνεῖ καὶ φρικτῶς ὁ Λαῖος. Τρέχει ἀκατάσχετος, καὶ τὰ βήματα τοῦ οἰκέτου ἀκούων ὀπισθεν νομίζει, ὅτι τὸν διώκουσιν. Ἀναξ αὐτός, εἶναι τῶν ὑπηκόων του ὁ δυστυχέστατος. Βαδίζων πολλὴν ὥραν εἰς ἔρημον φθάνει ἀτραπὸν, κ' ἐκεῖ, μακρὰν παντὸς ἀνθρώπου, καλεῖ τὸν ἔμφοβον οἰκέτην, καὶ κλίνει κρύφα πρὸς τὸ οὖς λαλῶν. Φρίσσει ὁ δοῦλος . . . Παράφορος ἀσπάζεται τὸ τέκνον τοῦ ὁ Λαῖος. Πυκνὸν τὸ σκότος παρεκώλυσε τὸν δοῦλον, τοῦ πατρὸς νὰ ἴδῃ τὴν ἀπόγνωσιν εἰς τὰ θερμὰ τοῦ βασιλέως δάκρυα. Καὶ πάλιν ψιθυρίζει εἰς τὸ οὖς τοῦ δούλου, καὶ ἀποθέτων εἰς τὰς χεῖράς του τὸ νεογνὸν πίπτει θρηγῶν ὁ Λαῖος. Πατὴρ, κατέπνιξε τὸ φίλτρον, θηρίου ἀποβὰς ὑποδεέστερος. Κλαυθυρίζει τὴν στιγμὴν τὸ βρέφος, τῆς φιλοστόργου πατρικῆς ἀγκάλης ἐκπεσόν. Ἀκούει ὁ Λαῖος τοῦ τέκνου τοῦ τὰ πρῶτα καὶ τὰ ὕστατα παράπονα. Εἶναι τὰ τελευταῖα, λέγει, καὶ κλαίων χαίρει ἐν ταῦτῳ . . . Πατὴρ, μισῶν καὶ ἀγαπῶν τὸ τέκνον του. Θεοί! ὁποῖον τὸ μυστήριον! Ἦδη διὰ τῆς σκολιᾶς ὁδοῦ ἀπέδρα ὁ οἰκέτης, ἐν ταῖς χερσὶ κρατῶν τὸν τοῦ Λαῖου κλαίοντα υἱόν. Πατρίδα καὶ πατέρα ἀποχαιρετᾷς διὰ τῶν θρόνων σου, κατηραμένον πλάσμα. Ἡ στέγη σου, ἡ μήτηρ σου, καὶ τῶν Θηβῶν ἡ γῆ, ποτὲ μὴ σ' ἐπανιδῶσι, ποτέ . . .

* * *

Δρομαῖος φεύγων ὁ οἰκέτης ἐφθασε περὶ τὴν χαραυγὴν τοῦ Κιθαιρώνος τοὺς πυκνοὺς δρυμούς. Κονίσσαλος πληροῖ τὸ στόμα του, καὶ ἄφρονος ἀπο τῆς κόμης του σταλάζει ὁ ἰδρώς. Εἰς τὸ πυκνότατον τῆς λόχμης μέρος, ἔνθα μόλις δύναται νὰ διανοιῇ ὄφιν τὴν ὁδόν, εἰσβάλλει ὁ οἰκέτης, σύρων μεθ' ἑαυτοῦ τὸ τέκνον τοῦ Λαῖου. Αὐγάζει ἡ ἀνατολὴ καὶ εὐκρινέστερα ἐφάνησαν τὰ περίξ ἀντικείμενα. Ἐκεῖ, μακρὰν παντὸς ἀνθρώπου, ἀποθέτει εἰς τὴν γῆν τὸν βασιλόπαιδα ὁ δοῦλος, καὶ στρέφει ἐρευνῶν τοὺς κλάδους καὶ τὸ πᾶχος των. Ποίαν θ' ἀποτολήμῃ πράξιν! Εἶναι ρητὴ

τοῦ ἀνακτος ἢ προσταγῇ, εἰς ὄρκους δὲ φρικτοὺς ὑπέκυψεν ὁ δούλος, ὁμοῦσας τὴν πιστὴν ἐκπλήρωσιν τῶν προσταγῶν τοῦ ἀνακτος. Κλαίει τὸ βρέφος ἀσθενῶς, πλὴν ἰσχυρὰ ἐγείρει τοῦ οἴκτου τὰ αἰσθητά εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ δούλου. Μὲ τὰς μικρὰς του χεῖρας νὰ θωπεύσῃ προσπαθεῖ τὸν πῶγονα τοῦ δούλου, καὶ νὰ ζητήσῃ χάριν τῆς ζωῆς, εἰς τὴν οὔτε εἰσῆλθε κἀν. Ταλαίπωρον, πρὸς τί τὰς τόσας τῆς πικρίας νὰ γευθῇς . . . Ἄλλ' ἢ αὐγὴ προβαίνει. Συρίζει ἤδη ὁ αἰπόλος, τὰς αἰγὰς του καλῶν, καὶ μέλος σύριγγος ἡδύ, ἡγεῖ εἰς τοῦ βουνοῦ τὴν καταπράσινον πλευράν. Νὰ σπεύσῃ πρέπει ὁ οἰκέτης. Μὲ χεῖρα στιβαράν καὶ σταθεράν ἀρπάζει τοῦ Λαῖου τὸν υἱόν. Ἐντὸς δεσμοῦ σπαρτίνου συσφίγγει τὰ σφυρά του, καὶ τὸ θρηνοῦν, κρεμαῖ ἀνάστροφον, ἀπὸ τοῦ πρώτου δένδρου τὴν προεξοχήν. Καὶ φεύγει. Ὅξεῖς ἡχοῦσι πέριξ οἱ κλαυθυρισμοί, ἀλλὰ ὁξὺς ἐπίσης σχίζει τοὺς δρυμοὺς ὁ δούλος. Μικρὸν κατὰ μικρὸν ἡχοῦσιν ἀσθενέστεροι τοῦ τέκνου τοῦ Λαῖου οἱ κλαυθυρισμοί. Ἦδη ἐσβέσθησαν εἰς τὸ κενόν.

* * *

Διέρρευσαν μακροὶ ἐνιαυτοί. Τέρας ἀπαίσιον, ἡ Σφίγξ, λυμαινέται τὴν πόλιν τῶν Θηβῶν, καὶ Κρέων, τῆς χήρας Ἰοκάστης ἀδελφός, ἐπίζηλον κηρύσσει ἐπαθλόν, τὸν θρόνον τῶν Θηβῶν καὶ τὴν βασιλίαν, εἰς τῆς Σφιγγὸς τὸν τολμητῆαν νικητὴν. Εἰς τῆς Φωκίδος που τὰς ἀτραποὺς ἐφόνευσαν τὸν Λαῖον. Διπλὴν χρεῖαν ἄγει ἡ βασίλισσα καὶ τῶν Θηβῶν ὁ θρόνος. Σωρεῖ θύματα ἐν τούτοις τοῦ τέρατος τὸ αἶνιγμα, καὶ οἱ κήρυκες καλοῦσι τὸν δυνάμενον νὰ γίνῃ βασιλεὺς. Ἐκ τῆς Κορίνθου προσερχόμενος προβάλλει τότε εὐσωμος ἀνὴρ, τῆς χώρας καὶ τοῦ θρόνου τολμηρὸς μνηστήρ. Κηλῖδες μαύρου αἵματος κατέχραναν τὴν χλαῖνάν του. Ἐκεῖ, εἰς τὴν Φωκίδα, παρά τινα τραχεῖαν ἀτραπὸν ἀπέκτεινε προπέτην γέροντα, θελήσαντα νὰ φράξῃ τὴν ὁδὸν αὐτῷ . . . παράδοξον! Χρόνος πολὺς παρήλθε, καὶ ἔμωσ αἱ κηλῖδες μένουσι . . . τελείαν ἤρατο τὴν νίκην κατὰ τῆς Σφιγγὸς ὁ ξένος. Τὸ αἶνιμά σου, εἶπε, τὸν ἀνθρώπον δηλοῖ, καὶ τὰ ποικίλα τῆς ζωῆς του στάδια. Φωνὴν ἀφ' ἐν τῷ τέρας, κατέπεσε κατὰ κρημνῶν, κ' εὐδαίμων βασιλεὺς, τῆς Ἰοκάστης σύζυγος καλεῖται ὁ Οἰδίπους. Βαβαί τῆς ἀκριβείας τοῦ χρησιμοῦ!

* * *

Παρήλθον ἔτη πάμπολλα. Ἀνήμεστοι αἱ συμφοραὶ ἐνσκήπτουσιν ἀνὰ τὴν πόλιν τῶν Θηβῶν. Ἀνόσιον τὸ ἐγκλημα συνετελέσθη πλήρες, πλὴν καὶ ἀσφαλὴς ἐκόχλαζε τῶν ἀθανάτων ἡ ὀργή. Δῶρα ἐκπέμπων εἰς Δελφοὺς ὁ βασιλεὺς Οἰδίπους, πυνθάνεται τῶν συμφορῶν τὸ αἶτιον καὶ φάρμακον. „Ἐνόσω μένει ἀτιμώρητος ὁ τοῦ Λαῖου ἀνόσιος φονεὺς, τοῦ Κάδμου οἱ ἀπόγονοι δὲν θέλουν διαφύγει τῶν θεῶν τὴν ἀδυσώπητον ὀργήν.“ Τοιαῦτα ὁ θεὸς χρησιμοδοτεῖ. Καὶ ἤδη πολυμέριμος ἀναζητεῖ ὁ βασιλεὺς τὸν στυγερὸν φονέα τοῦ Λαῖου. Ἄφρων βασιλεῦ! Δεινὰ ἀναζητεῖς μυστήρια! . . . Ἄλλ' οὕτως ὁ θεὸς ἐχρησιμοδότησε!

* * *

Συμβούλιον γερόντων προσκαλεῖ ὁ βασιλεὺς Οἰδίπους. Τοῦ μυστηρίου τὴν ἀρχὴν ζητεῖ νὰ ἀνιχνεύσῃ, γενναῖον ἔχων ἐν τῷ ἔργῳ ἀρωγὸν τὴν ἀνασσαν καὶ σύζυγον. Τοὺς σοφωτέρους τῶν ἀνδρῶν μεταπεμφάμενος, πυνθάνεται περὶ τοῦ

βδελυροῦ φονέως τοῦ Λαῖου. Ὁ Λαῖος ἀπέθανεν, εἰς βίαιον ὑποκύψας θάνατον, ἰδοὺ τὸ τελικὸν συμπέρασμα τῶν ἐρευνῶν τοῦ ἀνακτος καὶ τῆς πιστῆς συζύγου του, τῆς πάλαι χήρας τοῦ Λαῖου. Ἄλλ' ἡ φρικτὴς ἡγγίζει στιγμή. Ὁραὶ ἀκτὺς φωτίζει αἴφνης τοὺς ἐρευνητάς, καὶ ἀσθενῆς πλὴν φοβερὰ ὑπόνοια ταράσσει τὰς ψυχὰς των. Οἰκέτης λευκοπῶγων, τὴν Κορίνθον πρὸ ἡμερῶν ἀφείξ, κατέφθασεν εἰς τῶν Θηβῶν τὴν πόλιν, ζητῶν εἰδήσεις φίλου προσφιλοῦς. Νὰ προσπελάσῃ τὸν Οἰδίποδα ζητεῖ, τοῦ ἀνακτος τὴν ἀρωγὴν ἐπιζητῶν, ἀλλὰ κωλύουσι τὸν γέροντα οἱ φύλακες. Ἐρὶς ἐνσκήπτει τότε καὶ βοή· πυνθάνεται τὸ αἶτιον ὁ ἀναξ, καὶ τὸν Κορίνθιον νὰ ὁδηγήσωσιν εὐθὺς παρ' ἑαυτοῦ κελεύει.

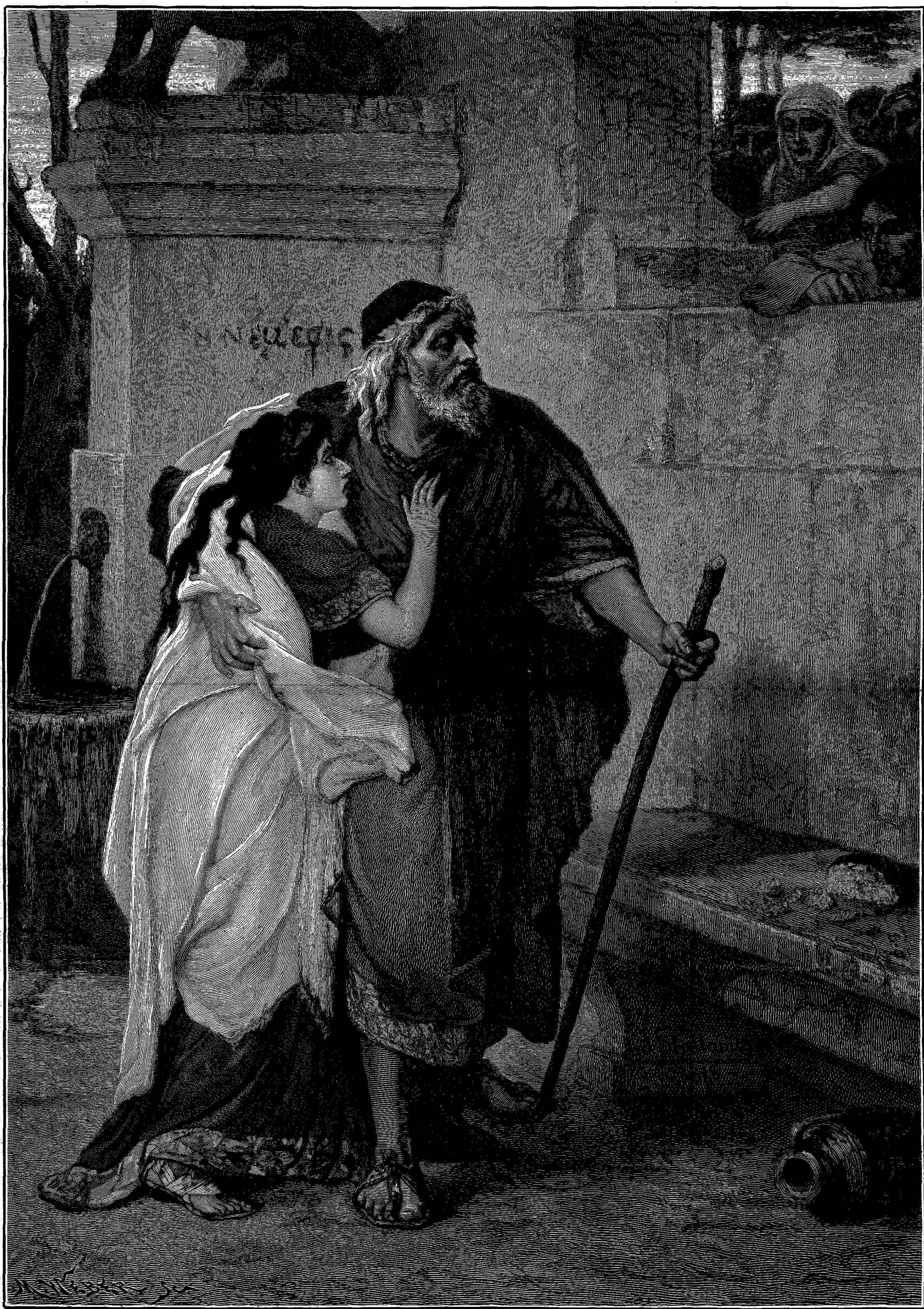
* * *

Εἰς τοῦ γέροντος τὸ εὐλαβὲς προσφώνημα ἐν συγκινήσει ἀπαντᾷ ὁ ἀναξ τῶν Θηβῶν. Εἰς δυστυχίᾳ κατέφθασας στιγμήν, βοᾷ ὁ ἀναξ πρὸς τὸν γέροντα. Τὸ κράτος μου ἀνηλεὲς μαστίζει ὁ λοιμός, φρικτῶδες ἀγγελμα μεγαλειτέρων συμφορῶν, ὥς οἱ ἀθάνατοι ἡπέλιθον, ἂν μὴ ἡ πόλις καθαρθῇ ἀπὸ τοῦ αἵους τοῦ φόνου τοῦ Λαῖου. Πλὴν μάτην ἡ βασίλισσα νύκτας μακρὰς ἡγρόπνησε, διερευνῶσα μετ' ἐμοῦ τὸ ἀγνωστον μυστήριον. Εἴμαι Κορίνθιος ἀγῶ. Εἰς τοῦ Πολύβου τὴν αὐλήν, ἐκεῖ εἶδον τὸ φῶς, καὶ ἔζησα μακροὺς ἐνιαυτούς. Φρικτὰ περὶ ἐμοῦ ἐχρησιμοδότησεν ὁ ἀψευδὴς θεός. Εἰς τὸν χρησμὸν ὑπέικων καὶ πατροκτόνος φρίττων νὰ γενῶ, παραβιάζων πολλαπλῶς τῆς φύσεως τοὺς ἱεροὺς δεσμούς, κατέλιπον τὴν Κορίνθον, καὶ διὰ τῆς Φωκίδος ἔφθασα ἐδῶ, εἰς τὴν κλεινὴν τοῦ Κάδμου πόλιν. Ἐκεῖ εἰς τὴν Φωκίδα, παρά τινα τραχεῖαν ἀτραπὸν δυσάρεστον ἐπῆλθε γεγονός . . . Ἄλλ' ὁ αὐθάδης γέρων ἤξιζε, μὰ τοὺς θεούς, τὸ κτύπημα. Πρὸ τούτου ἐτέραν ὕβριν ἐξεδίκησα εἰς Κορίνθον, πατάξας θρασεῖς τοῦ γένους μου μυκτηριστάς. Τὴν Σφίγγα κατενίκησα ἐδῶ, καὶ ἀναξ κατεστάθην τῶν Θηβῶν, τῆς χήρας τοῦ Λαῖου σύζυγος. Ἀκμαίους ἔδωκα βλαστοὺς εἰς τῶν Θηβῶν τὸν θρόνον, ἀλλὰ τὴν Ἀντιγόνην μου φιλῶ πλειότερον τοῦ Πολυνεΐκου καὶ τῶν ἄλλων τέκνων μου. Πρὸς τί ἡ τόση εὐτυχία μου; Τὸ κράτος μου κατελυμάνθη ὁ λοιμός. Τὸν ἐνοχον ἐζήτησα ἀπανταχοῦ, τὸν ἐνοχον ζητῶ καὶ ἤδη, ποθῶν νὰ σώσω τὸν λαόν, καὶ τιμωρῶν τὸν βδελυρὸν φονέα, νὰ ἐξαγνίσω εἰς τὸ αἷμά του τὴν μιανθούσαν πόλιν. Βαρεῖς, ὦ γέρον, λογισμοὶ πῆζουσι, τὸ πνεῦμά μου . . . Ἡ Νέμεσις ἠλέησε τὸν ἐνοχον, ἀλλ' οἱ θεοί, ἀνηλεεῖς μαστίζουν τὴν πόλιν. Ἰδοὺ τῶν μεριμνῶν μου ὁ βαθὺς καὶ εὐλογος σκοπός. Ζητῶ τὸν ἐνοχον, νὰ σώσω τοὺς ἀθώους θέλων.

* * *

Φοβοῦ τὴν Νέμεσιν, ἀνταπαντᾷ ὁ γέρων. Βραδύνει ἴσως πάντοτε, ἀλλ', ἀναξ, δὲν λησμονεῖ ποτέ. Ἀδύνατον νὰ διαφύγῃ τοῦ Λαῖου ὁ φονεὺς. Τολμῶ νὰ σοὶ τὸ εἶπω, ἀναξ, εὐλαβῶς τὴν πείραν ἔχων ὁδηγὸν καὶ τὴν εὐσέβειαν. Τοῦ χρόνου ἡ ταχεῖα πάροδος ἐκύρτωσε τὸ σῶμά μου, ἐλεύκανε τὰς τρίχας μου, ἀλλὰ . . . ἐκόνησε τὸ πνεῦμά μου. Βαρὺ εἶναι τῆς πείρας τὸ ἀντάλλαγμα· κτᾷται τις αὐτὴν μὲ πόνους καὶ νεότητα . . . Κατανοεῖς, ὦ ἀναξ, τὴν ἀξίαν τῆς; Τὴν πείραν ἔχων σύμβουλον, προλέγω, ἀναξ, τάχιστον τὸ κράτος τῆς Νεμέσεως. Ἰσως ὁ δάκτυλος τῆς τιμωροῦ θεᾶς ὑπέδειξε τὸν ἐνοχον, ὃν ὡς σωθέντα ἀσφαλῶς ὑπολαμβάνεις, ἀναξ . . .

* * *

ΟΙΔΙΠΟΥΣ.

Εἰκὼν Ἰ. Σταλλάερτ, ἐρμηνεία ὑπὸ Σ. Παγανέλη σελ. 194—198.

Τοῦ γέροντος ἡ σεβασμιά κεφαλὴ ἐκλινε πρὸς τὸ στήθος του. Συλλογισμῶν πενθίμων ἡ εἰκὼν ἐγένετο τὸ ὄμμα του, καὶ τὰς ρυτίδας τοῦ μετώπου του συνέστειλε ταχὺς σπασμός. Τί ἔχεις, γέρον; ἐρωτᾷ μετὰ σπουδῆς ὁ ἀναξ τῶν Θηβῶν. Τὰς παρειάς σου ἠδύακωσαν τὰ δάκρυα, καὶ φαίνεσαι τὸ παρελθὼν ἀνερευνῶν καὶ τὸ παρὼν ἐτάζων ἀπελπίς. Ἄ! ναί, τὸν ἐνθυμοῦμαι ἀναξ, ἀπαντᾷ περίλυπος ὁ γέρον. Ὡς ἴδιον τον ἐθεώρουν τέκνον μου. Τὸν ἔχασα ἐξαίφνης καὶ ἔρημος ἀπέμεινε ὁ βίος μου ἐκτρέφων τὴν πικρὰν ἀνάμνησιν. Νήπιον μόλις ἐκ θαύματος τὸν ἔσωσα, ἐκτεθειμένον εἰς τοῦ δασώδους Κιθαριῶνος τοὺς δρυμούς. Ἀνέτελλεν ὁ ἥλιος, καὶ ἐν σπουδῇ αἱ νύμφαι κατεδύνοντο εἰς τῶν πηγῶν τὰ κρυσταλλώδη νάματα, ὅτε ὀξεῖς παιδὸς κλαυθμυρισμοὶ προσέβαλον τὰ ὦτά μου. Τὰς αἰγὰς μου ἀφῆκα, καὶ, σπεύδων, ἔφθασα ἐκεῖ. Ἐφηβος ἤμην τότε, καὶ ταχὺς διέσχιζον τὰς φάραγγας, τὴν ἔλαφον θηρεύων. Ποῦ εἴσθε χρόνοι τῆς νεότητος. . . Παραμυθίσατε τὸν ἀσθενῆ καὶ γέροντα, ποθοῦντα καὶ στενάζοντα εἰς τῆς φαιδρᾶς νεότητος τὴν προσφιλεῖ ἀνάμνησιν. Τὰς αἰγὰς μου ἀφῆκα, ἀναξ, καὶ κρύφας ἐν μέσῳ θάμνου τὸν αὐλόν, ὀρμητικῶς κατέφθασα, τὸν ἤχον τοῦ κλαυθμοῦ ἀκολουθῶν. Κάτω, κατὰ τὴν ἄκραν τῆς δασώδους ἀτραποῦ, διέκρινα τὴν χλαῖναν, δρομαίως φεύγοντος ἀνδρός. Ἐζήτησα τὸ μέρος, ὅθεν ὁ ὀξὺς προήρχετο κλαυθμυρισμός, καὶ ἰδοὺ, ἀνάστροφον ἀπὸ τῶν κλάδων κρέμαται, παιδίον ἄρτι γεννηθέν. Ἐντὸς δεσμοῦ σπαρτίνου συσφιγγονται οἱ πόδες τοῦ παιδίου, καὶ τὰ σφυρὰ συντρίβονται σχεδὸν ἀπὸ τῆς θλίψεως τοῦ ἰσχυροῦ δεσμοῦ. Τὸ βρέφος ἔλυσά μετὰ σπουδῆς. Τὰς αἰγὰς μου καὶ τὸν αὐλὸν κατέλιπον ἀμέσως, καὶ πρὸς τὴν Κόρινθον τραπεῖς, εἰς τοῦ Πολύβου τὴν αὐλὴν ἐκόμισα τὸ εὔρημα. Προθύμως ἀπεδέξατο τὸ βρέφος ἡ βασίλισσα. Τὸ ἐκθετοὺς ὡς ἴδιον ἀνέθρεψεν υἱόν, καὶ ἐγώ, ὁ τάλας γέρον, ἄγνωστος ἔβλεπον αὐτό, καὶ ἔχαιρον ὡς γνήσιος πατήρ. Ἄλλ' αἰφνης ἄφαντον καθίσταται τὸ προσφιλέ μου τέκνον. Ὡς τέκνον τὸ ἠγάπησα καὶ ἀληθοῦς πατὴρ ὁδύνῃ ἐσπάραξε τὸ στήθος μου. Παρηλθὼν χρόνοι ἔκτοτε, ἀλλ' οὐδαμοῦ εὐρέθη ὁ υἱός. Ἐλέχθη ὅτι σαφὴ χρησμὸν φοβούμενος, κατέλιπε τὴν Κόρινθον, διότι, φρικτὸν καὶ νὰ τὸ εἶπω, τοῦ πατρός του ἤθελε γίνεαι ὁ φονεύς, καὶ τῆς μητρός του σύζυγος. Μακροὺς ἐνιαυτοὺς πλανᾶται τώρα, τὸν γέροντα ἐμὲ στερωὶν τῆς θεᾶς του, καὶ τῶν υστάτων χρόνων μου πικραίνων τὰς στιγμὰς. Θεοῦ ἀκτίς ἐφώτισε πρὸ ἡμερῶν τὸ πνεῦμά μου. Μυστηριώδης ἤχησεν εἰς τὰ ὦτά μου φωνή, καλοῦσά με νὰ φθάσω εἰς τὰς Θήβας. Θὰ εὕρης, εἶπεν ἡ φωνή, ἐκεῖ τὸ τέκνον σου, καὶ θύρῳ καὶ θυρήνους καὶ κλαυθμοὺς ὀξεῖς ἐνόμισα ὅτ' ἤκουσα μετὰ μικρόν. . . Ἰδοὺ με, ἀναξ κραταίε· προσπίπτω εἰς τοὺς πόδας σου, τὸ τέκνον μου ζητῶν, καὶ τὴν βασίλισσαν ἐπικαλοῦμαι ἀρωγόν. Νὰ ἀποθάνω θέλω εἰς τοὺς κόλπους σου. Νὰ τὸν ἀποκαλέσω ἀπαξ μετὰ τὸ ὄνομα, δι' οὗ ἐγνώρισεν αὐτὸν ἡ Κόρινθος, ὅτε, οἰδήματα ἀνὰ τοὺς πόδας ἔχων, Οἰδίπους ἀπεκλήθη. Τὸν Οἰδίποδα, τὸ τέκνον μου, ὦ ἀναξ. . .

* * *

Κατάπληκτον εἰς τὴν φρικτῶδη ἀποκάλυψιν ἀπέμεινε τὸ περίεπλῆθος τοῦ λαοῦ. Τὸ τέλος τῆς ἐρεύνης σου ἐπῆλθεν, ἀναξ, κράζει ὁ λαός, καὶ δακτυλοδεικτεῖ τὸν ἄθλιον υἱὸν καὶ πατροκτόνον. Μακρὰν ἀπὸ τῆς πόλεως βοᾷ μαινόμενον τὸ πλῆθος. Ἀναξ Οἰδίπου, ἐμίανας χρόνους μακροὺς τὴν πόλιν, ἀλλ' ἄγρυπνος σ' ἐπάταξεν ἡ Νέμεσις, ἡ ἀδυσώπητος καὶ τιμωρὸς θεά. Πρὶν ἢ εἰς τὸν Ὀκεανὸν καταδυθῇ ὁ

ἥλιος, ν' ἀπέλθῃς, ἀναξ ἐκπτώε, καὶ εἶθε μετὰ σοῦ ν' ἀέλθωσιν αἱ πλῆξασαι τὴν πόλιν συμφοραί. Ταχὺς ἐν τούτῳ καταφθάνει ἄγγελος. „Εἰς τὴν ἀγχόνῃ ἐπεράτωσε τὸν βίον τῆς ἡ τῶν Θηβῶν βασίλισσα“, βοᾷ ἐπτοημένος ὁ δρομεύς. Ἡ χήρα τοῦ Λαῖου, τοῦ τέκνου τῆς ἡ σύζυγος εἰς τὴν ἀγχόνῃ ἐσβυσε τὸ αἶσχος καὶ τὴν φρίκην τῆς. Ὁ τοῦ Λαῖου ἀνόσιος υἱὸς καὶ ὁ φονεὺς ἀπέμεινε κατάπληκτος. . . Μητέρα κλαίεις ἡ τὴν σύζυγον, Οἰδίπου; . .

* * *

Ὁ ἥλιος ἐγγίζει πρὸς τὴν δύσιν του. Εἰς τῆς θυγατρὸς τοῦ Ἀντιγόνης τὸν βραχίονα στηρίζόμενος, σύρει ὁ δυστυχέστατος Οἰδίπους τὰ ἀμφίβολα καὶ κλονιζόμενα βήματα του. Θύγατερ ἀγαπητή, λέγει, σὺ ἦτις μόνη δὲν ἐγκατέλειπες τὸν δυστυχῆ τυφλόν, ἄγωμεν μακρὰν τῆς ἀπαισίας πόλεως, ἔνθα τοσαῦτα μοὶ ἐπεκληρώθησαν συμφοραὶ καὶ πικραὶ, ὥστε τὴν ἐκουσίαν τύφλωσίν μου νὰ θεωρῶ ὡς τὴν μόνην τοῦ ἐπονειδίστου βίου μου παραμυθίαν, ἀφοῦ, τυφλός, δὲν θα φρικτῶ ἀτενίζων τοὺς φεύγοντάς με ἀνθρώπους. Τῶν ὀφθαλμῶν μου τὸ αἰώνιον καὶ φοβερὸν σκότος μόλις, τέκνον μου, δύναται νὰ παραστήσῃ τῆς συνειδήσεώς μου τὴν ἀπέραντον καὶ ζοφερὰν νύκτα. . . Φύγωμεν ἐν τάχει. Τοὺς τρέμοντας πόδας μου κατακαίει τὸ χῶμα τῶν Θηβῶν, καὶ τοῦ βουνοῦ ἡ δροσερὰ αὔρα εἶναι πῦρ φλογίζον τὰ σπλάγχνα μου. Εἰς τὰς Ἀθήνας ὁδήγησον τὸν τυφλὸν πατέρα σου, τέκνον μου, εἰς τὴν φιλόξενον πόλιν, ἔνθα ὁ μεγαλόψυχος ἀνάσσει Θεσεύς. Εἰς τὰς Ἀθήνας. . . Ἄ! πόσον κατανύσσει τὴν ψυχὴν μου τὸ ὄνομα τῆς πόλεως. . . θὰ μὲ σώσῃ ἀπὸ τοὺς διωγμοὺς ὁ μέγας οἰκιστὴς καὶ βασιλεὺς, ἄχρις οὗ ταχὺς θάνατος λυτρώσῃ τὸν τυφλόν, τὸν κατάρατον Οἰδίποδα, ἀπὸ τοῦ ὄνειδους καὶ τῆς τιμωρίας τοιαύτης ζωῆς.

Βραδέως καταλείπουσι τὰς Θήβας ἡ κόρη καὶ ὁ πατήρ. . . Μὲ ξένους βραίνει ὀφθαλμοὺς ὁ τυφλωθεὶς Οἰδίπους, ἀλλ' εἶναι ἀσφαλής, ἀφοῦ ὁδηγεῖται ὑπὸ τῆς φιλοστοργίου Ἀντιγόνης. Ἡ φήμη ἐσάλπισεν ἀκαριαίως τὰς ἀπαισίας τύχας τοῦ Οἰδίποδος, καὶ ἔντρομοι φεύγουσιν οἱ διαβάται, ὀρώντες τὸν ἐναγῆ τυφλόν, ἐνῶ τῆς Ἀντιγόνης ἡ εὐσέβεια καὶ ἀφοσίωσις βιάζει εἰς δάκρυα τοὺς θεατάς. Ἡμέρας ὀκτὼ καὶ ἴσας νύκτας βαδίζουσι. Ἀριθμεῖ τὰς ἡμέρας ἡ παρθένος, καὶ τὰς νύκτας διακριῶς ὁ σκοτεινὸς Οἰδίπους. Τί εἶναι ἡμέρα πλέον δι' αὐτόν; . . . Ἐκ μνήμης μόνον τὴν γνωρίζει! Κατάκοπος ἐκ τοῦ δρόμου, ἀλλὰ μάλλον ἐκ τοῦ αἵσχους καὶ τῶν πόνων τῆς ψυχῆς του, ἐρωτᾷ ὁ τυφλός, ἐὰν ἦναι μακρὰ ἔτι ἡ ὁδός. Δὲν ἀντέχω, λέγει· αἱ δυνάμεις μου μ' ἐγκαταλείπουσιν, οἱ ἄνθρωποι μ' ἐγκατέλειψαν, καὶ μόνη ἡ ζωὴ, αὐτὴ μόνη δὲν μ' ἐγκατέλειψεν ἔτι. . . Πικρὰ ὅμως εἶναι ἡ χάρις τῆς. . .

Εἰμὲθα, πάτερ, εἰς τὴν Ἀττικὴν, ἀπαντᾷ ἡ Ἀντιγόνη. Ἰδοὺ ὁ Κολωνός, ἰδοὺ τῶν Εὐμενίδων τὸ ἄλσος, ἰδοὺ ἡ ἱλαστήριος πηγὴ καὶ ὁ βωμός, ὅπου θὰ καθεσθῇς, σὺ ὁ τῶν Θηβῶν ἀναξ, ζητῶν τὸν ἀγνισμὸν. Θερμὰ ὀρμῶσι τὰ δάκρυα ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς Ἀντιγόνης, καὶ ἀπὸ τῶν παρειῶν καταλειβόμενα πίπτουσιν εἰς τὴν χεῖρα τοῦ Οἰδίποδος. Ἐμάντευσεν ὁ τυφλός. Μὴ κλαίης, τέκνον, προσφιλέ, εἶπεν· ὁ πατήρ σου ὑπῆρξεν ἐνοχός· ἀλλ' ἐὰν ἀπέβῃ ὁ δυστυχὴς ἥρως δράματος δυστυχέστατου, εἶναι καὶ τοῦ πεπρωμένου θῦμα, κῦφαν καὶ συντριβὲν εἰς μοίρας ἀδυσωπῆτου ἀπόφασιν. . . . Εὐθὺς βαδίσωμεν πρὸς τὸν Κολωνόν, πρὸς τὸ ἱερὸν ἄλσος καὶ τὸν βωμόν, ἔνθα πρηνὴς θὰ ζητήσω γαλήνην ὁ

ταλαίπωρος, γαλήνην καὶ εἰρήνην, ἣν διψᾷ ἡ ψυχὴ μου πλειότερον ἢ ὅσον οἱ ὀφθαλμοί μου διψῶσι το φῶς. Ἡ νύξ, ἔρωτᾷ ὁ τυφλός, ἐξέτεινε τὸν πέπλον τῆς ἐπὶ τῆς γῆς, ἡ λαμπρὸν σχίζει ἔτι τοὺς οὐρανοὺς τὸ πυρφόρον ἄρμα τοῦ ἡλίου; Σκότος καλύπτει τοὺς ὀφθαλμούς μου! Ὡ! ἐὰν ἡδυνάμην νὰ τυφλώσω καὶ τοῦ νοός μου τοὺς ὀφθαλμούς, νὰ φονεύσω τὴν μνήμην μου, νὰ μὴ ἐνθυμοῦμαι . . . πρὸ πάντων νὰ μὴ ἐνθυμοῦμαι . . . τέκνον μου, συγχώρει τὸν πατέρα σου . . . τὸν πατέρα σου, καὶ ἀδελφόν σου . . .

Θερμὰ ἐπιπτον τὰ δάκρυα τῆς Ἀντιγόνης. Ὁ ἥλιος ἐγγίζει εἰς τὴν δύσιν του, πάτερ. Ἀκουεῖς τῶν πτηνῶν τὸ ἦδον κελάδημα, ἀλλὰ, πάτερ, δὲν βλέπεις τὸν Φαίβον ἔτοιμον νὰ λουσθῇ εἰς τὸν εὐρὺν πόντον. Χρυσὴ μαρμαίρει ἡ δύσις. Ἄ, πάτερ, πόσον εἶναι διαυγὴς τῆς Ἀττικῆς ὁ οὐρανός· ποία ἀρωματώδης αἴθρα μεθύει τὰς αἰσθήσεις μου. Ἰδέ, πάτερ μου, τὰ νέφη ἐκείνα πόσον μεγαλοπρεπῶς ἀνέρχονται πρὸς δυσμὰς! Ἰδέ πῶς ὠχρίασαν αἴφνης, πῶς μυρίας ἡλλαξαν μορφὰς καὶ μυρία χρώματα! Ἰδέ . . . Τέκνον μου, εἶπεν ὁ Οἰδίπους, μὲ καλεῖς νὰ θαυμάσω, καὶ λησιμονεῖς ὅτι εἶμαι τυφλός . . . Βλέπει, ναί, ὁ Οἰδίπους βλέπει δια τοῦ νοῦ . . . ἀλλὰ τὸ αἶσχος καὶ τὴν δδύνην του, τὴν περιφρόνησιν τῶν ἀνθρώπων, τὸν οἶκτον καὶ τὸ ἔλεός των . . . Ἄ!

ἐὰν ἡδυνάμην ν' ἀποθάνω! . . . Εἰς τὸν καθαρτήριον βωμὸν ταχέως, Ἀντιγόνη, εἶπεν ὁ πατροκτόνος τυφλός, τῆς μητρὸς του ὁ σύζυγος, τῶν τέκνων του ὁ ἀδελφός. Εἰς τὸν βωμόν, ἐκεῖ θὰ ἐπικαλεσθῶ τὰς Εὐμενίδας. Σπεῦσον, τέκνον μου, ὀδήγησον εἰς τὸ ἄλσος τὸν τυφλόν. Φωνὴ μυστικὴ φθέγγεται εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς μου . . . Ἀντιγόνη, τέκνον μου, τάχυνον.

Ἰδοὺ, πάτερ, ἐφθάσαμεν. Ἰδοὺ τῶν Εὐμενίδων τὸ ἄλσος, ἰδοὺ παρὰ τὴν καθαρτήριον πηγὴν καὶ ὁ λίθος, ὁ δεχόμενος τοὺς ἱκέτας. Ἀναγινώσκω, πάτερ, ἐπὶ τοῦ λίθου τὸ ὄνομα τῆς „Νεμέσεως“ . . . Ἀγώμεν. Ἰδοὺ ὁ ἱεροφάντης ἐρχόμενος ἀπὸ τοῦ ἄλσους· σὲ ἀνεγνώρισε, σὲ καλεῖ, πάτερ μου, καὶ ἐμπεπνευσμένος ὑπόσχεται τὴν κάθαρσιν τοῦ ἐγκλήματος . . . Γονυπετῆς ἐρρίφθη ὁ Οἰδίπους, καὶ μὲ τὸ μέτωπον ἐπὶ τοῦ χώματος καὶ τὰς χεῖρας ἀνατεταμένας ζητεῖ τὸ ἔλεος τῶν θεῶν, τὴν εἰρήνην καὶ τὸν θάνατον . . . Ψυχρὸν τοῦ ἀγνισμοῦ τὸ ὕδωρ κατέρρανε τὴν κεφαλὴν του, καὶ ἡρεμος ἀσπάζεται τὸ τέκνον του ὁ Οἰδίπους. Ὑπῆρξα μάρτυς τοῦ πεπρωμένου, ἀναφωνεῖ, καὶ ἡ ψυχὴ του σκορπίζεται εἰς τὸν αἰθέρα.

(ἐξ Ἀθηνῶν.)

ΓΛΩΣΣΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

ὑπὸ

ΑΝΔΡΕΟΥ ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΥ.

Σ. Σ. Κ. Καθ' ἕξιν τῆς Κλειῶς, περὶ πολλοῦ ποιουμένης οἰανδήποτε περὶ τοῦ συνεχῶς ἀνακινουμένου γλωσσικοῦ ζητήματος γνώμην, εὐχαρίστως δημοσιεύεται καὶ ἡ σύντομος αὕτη ἐπιστολιμαία διατριβή. Κατὰ καθήκον ἄλλως παρέχεται τῇ γράφῃ τὰ κατωτέρω ἢ αἰτουμένη φιλοξενία, ἀφοῦ ὁ κ. Ροῖδης, ἀποτεινόμενος πρὸς τοὺς Ἀναγνώστας τῶν *Παρέργων* καὶ τῆς *Κλειῶς* διὰ δεδηλωμένου ὑπαινημοῦ ἐμνήσθη τοῦ κ. Λασκαράτου, οὗ τινος ἐσεβάσθημεν δεισιδαιμόνως καὶ τὸ ὀρθογραφικὸν σύστημα ἐν τοῖς ἐφεξῆς.

Ἀξιότιμε κύριε,

Εἰς τὸ περιοδικόν σας τῶν 15/27. Ἀπριλίου εἶδα μ' εὐχαρίστησίν μου διατριβὴν περὶ γλώσσης τοῦ Κυρίου Ροῖδης. Μ' εὐχαρίστησίν μου λέγω, ἐπειδὴ τὸν εἶδα νὰ κλίνη ὑπὲρ τῆς γλώσσης τοῦ Ἑθνους μᾶλλον παρὰ τῆς τεχνητῆς ἐκείνης τῶν λογιωτάτων. Ἀλλὰ μ' ἐδυσχερέστησε ὅτι τελειώνοντας τὴν διατριβὴν του παραινεῖ τοὺς συνεδνῆτάς μας νὰ παύσουν καὶ αὐτοὶ γράφοντες εἰς τὴ γλῶσσά μας, δίδοντάς τους τὸ παράδειγμα το ἐδικότου! Εἶναι τοῦτο τὸ ὕστερο ποῦ μὲ κάνει νὰ σὰς ἀποτανθῶ, καὶ νὰ σὰς παρακαλέσω νὰ δημοσιεύσετε εἰς τὸ ἴδιον ἐκλεχτόν περιοδικόν σας καὶ τὴν ἐδικήν μου γνώμην περὶ τῆς ἐν λόγῳ προτροπῆς τοῦ Κ^{ου} Ροῖδης.

Τὸν λόγον ὅπου δίνει ὁ Κ^{ος} Ροῖδης διὰ τὴν ἀπόφασιν ὅπου ἔκαμε νὰ μὴ ματαγράψῃ πλέον, εἶναι ὅτι δὲν ὑπάρχει σ' ἐμᾶς γλῶσσα ἐντελής. Ἀλλὰ, ὁ λόγος τοῦτος φαίνεται μᾶλλον πρόφασις, παρὰ λόγος. Ὁ Κ^{ος} Ροῖδης γνωρίζει πολὺ καλᾶ ὅτι, οἱ ὄχλοι, ποῦ στὴν ἀρχὴ κάνουν τὰς γλῶσσας, δὲν τὰς κάνουν οὔτε ἐντελεῖς, οὔτε εὐγενεῖς· ἀλλὰ τὰς κάνουν φτωχὰς καὶ χοντροειδεῖς. Οἱ δὲ συγγραφεῖς τοὺς ἔπειτα τὰς περιποιῶνται, τὰς πλουτίζουν καὶ τὰς εὐγενίζουν. Ἔτσι, στὴν περίστασίν μας, ἡ ἀτέλεια καὶ ἄλλα ἐλαττώματα τῆς

γλώσσης τοῦ Ἑθνους μας ἐπιβάλλει, ἀκόμη περισσότερο, τὸ χρέος εἰς συγγραφεῖς ὁποῖος ὁ Κ^{ος} Ροῖδης, νὰ ἐπιχειροῦν τὴν μόρφωσιν τῆς φτωχῆς σημερινῆς μας γλώσσης.

Κατακρίνει δὲ τοὺς λογιώτατους, διότι μεταχειρίζονται τὴ λογιωτατίζουσαν ἑκείνην, καὶ ἀκάνει τοῦτο μεταχειριζόμενος τὴ λογιωτατίζουσαν ἑκείνην! Καταδικάζει τὴ γλῶσσα τὴν ὁποίαν αὐτὸς γράφει, καὶ χλευάζει μὲ πικρίαν ἐκείνους ὅπου τὴ γράφουνε! Ἀλλὰ νὰ ἔχῃ ὑπομονὴν ὁ Κ^{ος} Ροῖδης, ἂν οὕτωπὼς μᾶς ἐνθυμίζει τὸν πνευματικὸν ἐκείνον, ὅστις ἐβλασφημοῦσε τὸν ἐξομολογούμενον, διότι ὁ ἐξομολογούμενος ἐκείνος ἐβλασφημοῦσε. „ . . . ποῦ νὰ σὲ πάρῃ ὁ Διάολος, δὲ σοῦ τῶπα κ' ἐπέρισι πῶς ἡ βλαστήμια εἶναι ἀμαρτία;“ Θὰ τοῦ συγχωρήσωμεν ὅμως τὴν μικρὴν τούτην ἀσυνέπειαν, ἀπέναντι τῶν μεγάλων ἀληθειῶν τὰς ὁποίας φωνάζει εἰς τοὺς βαρβάρους λογιώτατους, καὶ τὰ εἰς αὐτοὺς νοστημότατά του κεντήματα.

(Ἐν παρενθέσει δὲ νὰ μοῦ ἐπιτρέψῃ τοῦτο ὁ Κ^{ος} Ροῖδης, ὅτι, εἰς ἐμέ, ἡ λογιωτατίζουσα ἡ ἴδια, στὰ χέρια τοῦ Κ^{ου} Ροῖδης εὐωδίασε πάντοτε ἀπὸ Ροῖδης. Διὰ τοῦ λοιποῦ ἡ δημοτικὴ στὰ χέρια τὰ δικάμου, νὰ βρωμῇ ἀπὸ Λασκαράτον εἰς τὸν Κ^{ον} Ροῖδην.)

Ὁ ἑτερός του λόγος τοῦ Κυρίου Ροῖδης, διὰ νὰ μὴ συγγράψῃ πλέον, καὶ ποῦ μᾶς τὸν σημειώνει μῶλις εἰς τὸ τέλος τῆς Διατριβῆς του, εἶναι ὅτι, κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα ποῦ ἤθελε δαπανήσῃ διὰ νὰ γράψῃ μία σελίδα στὴ φτωχὴ γλῶσσα τοῦ Ἑθνους μας, ἤθελε διαβάσῃ εἴκοσι σελίδες μεγάλων ἄλλοθενθεν συγγραφέων! Ἀλλὰ τὸ **time is money** ὀφθαλμοφανῶς δὲν ἔχει τὸν τόποτου στὴν ἐν λόγῳ περίστασιν, ὁ Δάντης καὶ λοιποὶ σύγχρονοί του δὲν ἐθεωρήσανε χασομέρια τὸ νὰ γράφουνε στὴν τότε φτωχὴ καὶ